

משרד החינוך

השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשע"ט

עוצרים, חושבים, מחליטים

שיעור כישורי חיים בנושא התנהלות מיטבית ברשת לתלמידי היסודי (לכיתות א'-ב') בחמ"ד

הקדמה:

החיים בעידן הדיגיטלי מזמנים עבור הילדים ובני הנוער סביבה התפתחותית ייחודית ומאתגרת. הרשתות החברתיות הפכו למקום המרכזי לעדכן ולהתעדכן, מובילי הדעה המשפיעים על הילדים ובני הנוער צומחים מתוכן (יוטיוברים), תופעת הגיימרים (חובבי משחקי מחשב ורשת) מתרחבת, זמן השימוש במסך עולה וגיל השימוש באמצעים אלקטרוניים יורד.

במציאות היומיומית המורכבת, השימוש במסכים הולך וגובר במקביל לירידה בתקשורת פנים אל פנים. הילדים ובני הנוער נחשפים למגוון תכנים, שבחלקם אינם תואמי גיל, ובתוך כך עולות שאלות בנוגע לאחריות האישית והחברתית ברשת. לכן, השנה בחרנו לייחד את השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת לשאלה **היכן עובר הגבול ברשת?** וכן להעביר מסר כי **גם ברשת יש גבול**. גבול בשני מובנים: בהקשר של זמן ומקום - התבוננות על משך זמן החשיפה מול מסך, ועל המקום - האתרים והיישומים אליהם נחשפים. כפי שנאמר, **"לפלל זמן ועת לכל-חפץ תחת השמים"** (קהלת ג א), לכל דבר בעולם יש את הזמן והמקום המתאים והנכון בשבילו ועבורו.

גבולות חשובים בחיי כולנו ובמיוחד בחיי ילדים ובני נוער. בעולם עם גבולות ברורים הם חשים ביטחון ורוגע, ברור להם מה מצופה מהם, מה מתאים, מה נכון ומה אינו מטיב עמם. הפנמת גבולות וסדר חשובה ומסייעת בפיתוח הזהות האישית והיכולת להשתלב בחברה ומעניקה תחושת יציבות, עקביות ושייכות. כאנשי חינוך אנו שואפים לסייע לתלמידינו לבסס גבולות פנימיים, כמו גם להכיר בגבולות חיצוניים במגוון תחומי חיים ובכללם, הרשת. הנהגות והלכות בין אדם לחברו המופיעות בתורה ובדברי חז"ל מסייעות לנו לבסס גבולות פנימיים והן רלוונטיות גם להתנהלות ברשת. כך לדוגמא: "ואהבת לרעך כמוך" (נדרים, פרק ט, הלכה ד) "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך, זו כל התורה כולה" (שבת, דף לא, עמ' א) "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (אבות ב, י). הנהגות אלו מעודדות אותנו להתבונן פנימה על מה שאני אוהב, מה ששנוא עלי, מה

משרד החינוך

מכבד אותי ומה פוגע בכבודי ומתוך כך לזהות מהו הגבול הפנימי שלי אותו אני מציב לעצמי ודרכו אני פועל במרחב האישי והבין אישי, **הן הפיזי והן הווירטואלי**. זאת לצד גבולות חיצוניים הבאים לידי ביטוי בהנהגות ובהלכות המתייחסות לאופי השיח ולתוכן המדובר "כל המלבין פני חברו ברבים – כאילו שופך דמים" (אבות ג, יד), "לא תלך רכיל בעמך" (ויקרא יט, טז), "והוי דן את כל האדם לכף זכות" (אבות א, ו).

במרחב המקוון בו מתמודדים הילדים ובני הנוער לא אחת עם חוסר בהירות ושטחים "אפורים" נושא הגבולות הופך לחשוב עד מאוד. ברשת, מעצם הגדרתה, נפרצים גבולות, נובעת יצירתיות ומתפתחת חדשנות אשר נושאת את תלמידינו אל אופק מיטבי ומקדם. בה בעת, היא גם מאתגרת אותם עם הסיכון הטמון בפריצת גבולות. מתוך החיברות הדיגיטלית, הסקרנות, העניין וההנאה עלולים תלמידינו להיקלע למצבי סיכון ואף לפגיעה. במסגרת השבוע הלאומי נעודד את תלמידינו לשאול שאלות אודות גבולות בהיבטים שונים הקשורים לרשת וכן לפתח יכולת להתנהל מתוך שיקול דעת, באופן מכבד ורגיש כלפי עצמם וכלפי אחרים.

מטרות:

בפעילות זו נבקש לתרגל עם התלמידים תהליך חשיבה המורכב מהפעולות הבאות:
עוצרים - חושבים – מחליטים, בבחינת "**סוף מעשה במחשבה תחלה**" (מתוך לכה דודי, הרב שלמה אלקבץ).
זאת, במטרה לבסס ולחזק את המסרים של הפעלת שיקול דעת ופנייה למבוגר באשר להתנהלותם ברשת.

קהל יעד: כיתות א'-ב'

משך הפעילות: 90 דקות

מהלך הפעילות:

1. המורה תפנה לתלמידים ותאמר: לכולנו שעות פנאי בהן אנו אוהבים לעשות דברים שונים.

א. מה אתם אוהבים לעשות בשעות הפנאי? (משחק עם חברים, טיול עם המשפחה, צפייה בסרט, משחק במחשב ועוד). פעילויות אלו הן חווייתיות ומהנות, וכשאנו מתנסים בהן חשוב להקפיד על כללי בטיחות שונים.

ב. מהם כללי הבטיחות שאתם מכירים **בעולם "האמיתי"** וחשוב לפעול על פיהם? (למורה- רכיבה על אופניים עם קסדה על הראש, חציית כביש רק במעבר חציה ורק בליווי מבוגר, לא לדבר עם אנשים שאנו לא מכירים ועוד).

* **למורה: אחרי שדיברנו על התנהגות בטוחה באופן כללי, נתייחס להתנהלות ברשת.**

ג. מה אתם אוהבים לעשות באמצעות המחשב, טלפון נייד והטאבלט כשאתם מחוברים לרשת האינטרנט? (מחפשים מידע, משחקים, מסתכלים על תמונות, רואים סרטים, שומעים מוסיקה, שומרים על קשר עם חברים).

משרד החינוך

ד. האם קרה לכם שראיתם / שמעתם / קראתם משהו לא נעים ברשת? כיצד התמודדתם? (קראתי להורים, סגרתי את המחשב, סיפרתי למורה, לא עשיתי דבר).

ה. כיצד לדעתכם עליכם לנהוג ברשת? מהם הכללים המנחים אתכם להתנהלות נבונה ובטוחה ברשת?

***למורה: דוגמאות לכללים (ניתן להשתמש בהם במידה ואינם עולים על ידי התלמידים):**

גולשים לאתרים מוכרים בלבד, לא מוסרים פרטים אישיים ברשת, לא נפגשים עם אנשים שהכרנו ברשת, לא מעליבים ברשת, לא משחקים במשחקים הכוללים אלימות ושפה לא נעימה, לא מוסרים סיסמאות לאחרים, מפעילים שיקול דעת לפני שכותבים דברים/מעלים תמונות ומפיצים תכנים, מתייעצים עם מבוגר כשנתקלים בבעיה, שמים לב לכמות הזמן שאנחנו משתמשים במסכים.

**** לשיקול דעת המורה, בשלב זה ניתן להרחיב את הדיון בעזרת אחד משני הסרטונים:**

["מכירים ולומדים ומסכנות ברשת נזהרים"](#)

[בריינפופ – בטיחות באינטרנט](#)

לסיכום הדיון הכיתתי, המורה תאמר לתלמידים כי ברשת, כמו בחיים האמיתיים, אנו לעיתים נתקלים באירועים חדשים ולא מוכרים. כדי להימנע ממצבי סיכון עלינו לעצור, להשהות את התגובה, להפעיל שיקול דעת ולהתייעץ עם מבוגר/לפנות לעזרת מבוגר.

א. המורה תלמד את התלמידים את השלבים הבאים:

"סוף מעשה במחשבה תחלה" (מתוך לכה דודי, הרב שלמה אלקבץ)

עוצרים (לפני שנכנסים לאתרים לא מוכרים, לפני ששולחים תמונות, לפני מוסרים פרטים אישיים וכדומה).

חושבים (מפעילים שיקול דעת ומתייעצים עם מבוגרים - הורים, בני משפחה נוספים, מורים).

מחליטים (מחליטים כיצד לפעול - להיכנס / לא להיכנס לאתר, לשחק/לא לשחק במשחק).

ב. המורה תקרין/תכתוב על הלוח דוגמאות לתרגול השיטה:

שיחקתי במשחק מחשב "און-ליין" ואחד השחקנים שאל אותי מה הוא שמי והיכן אני גר.

עוצרים!

חושבים: אני לא מכיר אותו, האם כדאי למסור פרטים אישיים לאנשים שאינני מכיר? אתייעץ עם ההורים.

מחליטים: לא אמסור לו פרטים ואם הדבר יחזור על עצמו, אשתף את הוריי במקרה.

משרד החינוך

קיבלתי הודעה ובה נכתב כי אם אשלח את תאריך הלידה וכתובתי, אקבל מתנה לכבוד יום הולדתי.

עוצרים!

חושבים: האם זה אמיתי? האם מישהו שלא מכיר אותי באמת ירצה לתת לי מתנה ליום ההולדת? אין מתנות חינם. לכן, אתייעץ עם ההורים.

מחליטים: לא אשלח את הפרטים ואם תופיע הודעה כזו שוב, אשתף את הוריי במקרה.

ג. לסיום השיעור:

דף צביעה עם הסלוגן - "עוצרים, חושבים ומחליטים" (מצ"ב דף צביעה להדפסה: [צבעוני/שחור-לבן/סימניה לגזירה ולצביעה](#)).

או:

עיצוב אימוג'ים אישיים המבטאים את המסר: "עוצרים, חושבים ומחליטים"

לדוגמא:

נשמח אם תשלחו אלינו תוצרים בהמשך לשבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת. את התוצרים יש לשלוח למייל:

shefinet@education.gov.il

אגף תכניות סיוע ומניעה, שפ"י